

CASTRO NIEUWSBRIEF

Castro Nieuwsbrief is een uitgave van het David Henriques de Castrofonds, Kerkstraat 10, 1191 JB Ouderkerk aan de Amstel, Telefoon 020-4963498, e-mail: bethhaim@gmail.com, www.bethhaim.nl, ING 69 34 112, Rabobank 35 18 48 800

IN HET JAAR 1944 – 1945 HET VEGAHUIS OP BETH HAIM

Tot aan februari 1944 werd Beth Haim goed bewaakt waardoor er nog begraven kon worden. Dat was ook vanwege de urnen, die vanuit Westerbork gestuurd werden, van belang. Deze konden op de begraafplaats bijgezet worden. Vanaf februari 1944 is het gezin Vega ondergedoken bij verschillende onderduikfamilies in Nederland. Het aannemersbedrijf van Jan Coevert, kleinzoon van J. Coevert, zorgt nog altijd voor het onderhoud en de reparaties op Beth Haim. Jan Coevert is tevens grafdelver. In december 1944 vordert de bezetter het huis; men richt de woning als kantoor in. Ook de ontvangstruimte wordt gebruikt. In andere woningen komt eveneens inkwartiering; na overleg met mr. Worst wordt besloten geen stappen te ondernemen. Wel zal Coevert de zaak in de gaten houden en op het Rodeamentoshuis en de inventaris letten. Bewaarder Vega, zijn vrouw en drie kinde-

ren overleefden de oorlog. Het Vegahuis in Ouderkerk fungeerde na de bevrijding lang als opvangplaats voor mensen die terugkwamen, niets meer bezaten en nergens meer heen konden. Veel mensen vonden bij de Vega's een rustpunt, van waar zij een nieuwe verblijfplaats konden zoeken. Op het terrein achter het huis werd voor de tuberculose-lidmers een Witte-kruishuisje neergezet; het huisje was wendbaar, aan één kant open en kon met de zon worden meegedraaid. De patiënten ademden op die manier frisse buitenlucht in.

Op donderdag 10 mei 1945 kwamen de leden van de kerkenraad, die de oorlog hadden overleefd en al in Amsterdam waren, voor het eerst weer bijeen. Vega kreeg de opdracht voorlopig 's ochtends naar de secretarie te komen voor administratieve werkzaamheden. In de eerste periode na de oorlog toen bijna niets nog

functioneerde, ging hij per schuit van Ouderkerk naar Amsterdam.

Tien dagen na de bevrijding, op 16 mei 1945, groef Vega een met lood beklede kist op, die hij tijdens de oorlog had verstopt. Het is niet bekend wanneer deze kist werd begraven; wellicht in 1941, toen de Duitsers eisten dat voorwerpen van nikkel, koper, tin en lood werden ingeleverd voor de oorlogsindustrie. In de kist bevonden zich, volgens de aantekening van Vega in het begraafregister, boeken, kaartstelsysteem en andere bescheiden benevens 2 koperen offerbussen om deze te beschermen tegen inbeslagname tijdens de Duitse bezetting.

Bron: Lydia Hagoort, Het Beth Haim in Ouderkerk aan de Amstel (€ 35,00). Het boek is te bestellen op bethhaim@gmail.com

DE HEER M. HAGENAAR NEEMT AFSCHIED ALS GIDS VAN BETH HAIM

In mei 2011 neemt de heer Hagenaar afscheid als gids van Beth Haim. Hij woont sinds 1973 in Ouderkerk aan de Amstel en is ruim 35 jaar actief als vrijwilliger in de gemeente Ouder-Amstel voor de Oudheidkamer en de Portugees-Israëlietische begraafplaats. Hij woont recht tegenover de begraafplaats, achter de Amstelkerk. Met pijn in het hart heeft hij besloten zijn werk over te dragen aan zijn opvolgers.

De heer Hagenaar is 83 jaar en geboren in Hardinxveld Giessendam. Hij is getrouwd op zijn 26e en na zijn huwelijk is hij met zijn vrouw in Gorinchem gaan wonen. Gedurende 31 jaar werkte hij op kantoor bij de Vries Robe & Co, een staalconstructiebedrijf. Toen het bedrijf failliet ging, moest hij noodgedwongen op zoek naar een nieuwe baan. Om zijn mogelijkheden op de arbeidsmarkt te vergroten heeft de heer Hagenaar een cursus voor leiding van bejaardencentra gevolgd. Zijn eerste sollicitatie was meteen raak: hij werd samen met zijn vrouw aangesteld als behorend echtpaar van De Drieburg, een complex van zorgwoningen met service voor mensen boven de 65 jaar. Hij woonde met zijn twee kinderen in een dienstwoning. Op zijn zestigste jaar is de heer Hagenaar gestopt en verhuisd naar een kerkhuisje achter de Amstelkerk met prachtig uitzicht over de Amstel.

Op Beth Haim werkte de heer Hagenaar o.a. samen met Huib Versteegen en nog 10

mannen van het sociaal werkverband uit Amsterdam op de begraafplaats. In overleg met het bestuur van de Portugees-Israëlietische Gemeente is hij werk op het kantoor gaan doen. Samen met de gepensioneerde burgemeester Visser en Willem Stort deed hij naast zijn fulltime baan in De Drieburg kantoorwerkzaamheden voor de begraafplaats.

De heer Vega was in de zeventiger jaren de bewaarder en woonde met zijn vrouw en drie kinderen in het Alvares Vegahuis. Samen met de heer Vega heeft de heer Hagenaar een kaartstelsysteem opgezet en plattegronden getekend van de begraafplaats aan de hand van de inventarisatie die David Henriques de Castro ooit maakte. Marloes Molenberg werkte hier ook aan mee. De heer Hagenaar verdiepte zich in de geschiedenis van Beth Haim en mocht van de heer Vega bezoekers rondleiden. De heer Vega liep in het begin zelf mee om te zien of het wel goed ging. Toen de heer Hagenaar lezingen ging geven, heeft de heer Vega er een aantal bijgewoond en achteraf aangegeven wat er moest worden verbeterd. De heer Vega was zijn coach. Hij herinnert zich de heer Vega als een lieve, beschaafde en zeer punctuele man. De heer Vega zat in het Oranje Comité en werd gezien als een van de notabelen in het dorp Ouderkerk.

Later werkte de heer Hagenaar samen met Hans Rodrigues Pereira op het kantoor aan de Kerkstraat en met Dennis Ouderdorp,

de bewaarder die nu in het Vegahuis woont. Beth Haim is een deel van zijn leven geworden.

In 1999 werd de heer Hagenaar verrast met een erepenning van de gemeente Ouder-Amstel voor 25 jaar voorlichting over Beth Haim en voor andere werkzaamheden in de Kerkenraad. In 2006 kreeg hij een lintje in de orde van Oranje Nassau.

De heer Hagenaar heeft naast zijn vrijwilligerswerk veel hobby's. Hij zat op twee koren en vanaf zijn zestigste is hij gaan schilderen. Velen hebben bij hem schilderlessen gevolgd. Samen met het werk voor Beth Haim heeft dit kleur gegeven aan zijn leven. Het doet hem veel verdriet dat zijn vrouw niet meer bij hem woont. Hij bezoekt haar vrijwel dagelijks in het Zonnehuis. Leefstijd en ziekte horen bij het leven. Hij kijkt met dankbaarheid terug aan alles wat zijn leven heeft gebracht. De tijd is nu rijp om het werk aan de volgende generatie over te dragen.

OPLEVERING DIJKVERBETERING

Op 15 maart 2011 heeft het Dagelijks Bestuur van het waterschap Amstel, Gooi en Vecht Beth Haim bezocht voor een lunch in het Vegahuis en een rondleiding op de begraafplaats. De aanleiding hiervoor was de oplevering van de dijkverbetering langs de Bullewijk en Beth Haim. De waterkering die Ouderkerk aan de Amstel beschermt tegen het water De Bullewijk loopt langs de rand van Beth Haim. Uit de toetsing in 2007 bleek dat de dijk niet meer voldeed aan de veiligheidseisen.

Met de dijkverbetering is de dijk weer op hoogte gebracht en versterkt. De Portugees-Israëlietische Begraafplaats is een uniek terrein. Het terrein heeft een hoge cultuurhistorische waarde. De begraafplaats is een rijksmonument en heeft een beschermde archeologische status. In de dijk liggen oude grafzerken (met reliëfs) uit de 17e eeuw. Het terrein is beeldbepalend binnen de dorpskern van Ouderkerk aan de Amstel. In het bestemmingsplan is de beschermde status opgenomen. De oude bomenrij die

op de dijk stond had zelfs specifiek een beschermde status. Op de begraafplaats wordt de Joodse wetgeving strikt nageleefd. Zo mag er absoluut niet gegraven worden en mag er op bepaalde tijdstippen niet gewerkt worden. De variantenkeuze van de dijkverbetering is in overleg met het bestuur van de begraafplaats tot stand gekomen. Dit geldt tevens voor de landschapsvisie (na de dijkverbetering) en het herplantplan (is verplichting vanuit bestemmingsplan en kapvergunning). Omdat een lange bomenrij langs de Bullewijk moest worden verwijderd, werd er weerstand verwacht van omwonenden. In het najaar van 2010 heeft de gemeente Ouder-Amstel samen met AGV een bewonersavond georganiseerd. Tijdens deze avond is het nut en noodzaak van de dijkverbetering en het herplantplan gepresenteerd. Door de aanpak is er maar één bezwaar binnengekomen. Dit bezwaar werd uiteindelijk door de indiener teruggetrokken. De voorbereidingsperiode is gekenmerkt door veel samenwerking en meedenken van alle partijen. Hierdoor is er uiteindelijk een gedragen maatwerkoplossing uitgekomen dat recht doet aan de dijkveiligheid, de religieuze aspecten en het unieke karakter van het terrein.

EXCLUSIEF SALONBOOT ARRANGEMENT BETH HAIM - AMSTERDAM VOOR 12 PERSONEN

Met een salonboot vaart u in anderhalf uur vanaf de grachten in Amsterdam naar Ouderkerk aan de Amstel. De boot is 100 jaar oud en onlangs gerestaureerd. De salonboot meert aan bij de steiger van Beth Haim, waar de groep wordt rondgeleid door een gids. Desgewenst kan men een kosjere lunch gebruiken in het Vegahuis. Bent u geïnteresseerd? Laat het weten op bethhaim@gmail.com

Nieuwsbrief over de restauratie van een uniek historisch monument te Ouderkerk a/d Amstel
Geef uw bijdrage op ons rekeningnummer Rabobank 35.18.48.800 of ING 6934112.

QR (=QUICK RESPONSE) BORDJE VERTELT TER PLEKKE HET VERHAAL OVER BETH HAIM

Oneindig Noord-Holland heeft QR-routes uitgezet. Deze route leidt je langs interessante plekken. De QR-codes vertellen je op elke plek leuke wetenswaardigheden. En vervolgens leiden ze je naar de volgende etappe van de route.

Bij de entree van Beth Haim is een QR bordje (=quick response) geplaatst. De voorbijganger kan de QR-bordjes lezen met een smarttelefoon. De teksten op de telefoon geven dan de historie en de verhalen over het betreffende pand weer. Het is een initiatief van de provincie Noord-Holland, genaamd Oneindig Noord-Holland. Het biedt een podium voor het

indrukwekkende culturele erfgoed van Noord-Holland.

Oneindig Noord-Holland is een alsmaar groeiend platform van verhalen over het rijke verleden van Noord-Holland. Geschreven verhalen, maar ook beelden, video's en geluidsfragmenten. Oneindig Noord-Holland verbindt verhalen achter gebeurtenissen in de geschiedenis, mensen, plekken en monumenten, met collecties van musea, archieven en culturele instellingen. Oneindig Noord-Holland brengt het rijke verleden van Noord-Holland tot leven en slaat een brug tussen vroeger en nu.

Meer informatie:
www.oneindignoordholland.nl

BETH HAIM OP DE MONUMENTENKAART OUDER-AMSTEL WWW.MONUMENTENOUDERAMSTEL.NL

Op deze website worden de monumenten in Ouder-Amstel in beeld gebracht. Ouder-Amstel heeft niet alleen veel rijksmonumenten, maar ook veel ander cultureel erfgoed. Dat zijn niet altijd gebouw-

en, maar ook het landschap en de natuur. Denk aan de mooie polders en dijken. Aan wat misschien in de rijke veenbodem ligt verscholen aan archeologische en geologische schatten. Aan de kunstwerken

die op veel plekken staan. Aan modernere, beeldbepalende architectuur. En – zeker niet de minste – de dorpsgezichten.

OPEN DAGEN BETH HAIM IN 2011

Op zondag 5 juni 2011 is de begraafplaats ter gelegenheid van de Amstellanddag de hele dag open. Ieder uur start een rondleiding met een deskundige gids. De Amstellanddag wordt georganiseerd door Beschermers Amstelland. Er zijn meerdere unieke locaties in Amstelland open voor

publiek, waaronder het Oude Gemaal in de Ronde Hoep, de Urbanuskerk in Nes aan de Amstel, de Amstelkerk en het Gemeentemuseum in Ouderkerk aan de Amstel. Bij Boerderij Polderzicht kan men fietsen huren om het gebied te verkennen en de activiteiten te bezoeken. Meer infor-

matie over de Amstellanddag vindt u op www.beschermersamstelland.nl. Op zondag 11 september 2011 is de begraafplaats de hele dag open voor publiek ter gelegenheid van de 25e Open Monumentendag. Het thema van de 25e Open Monumentendag is Nieuw gebruik - Oud gebouw en gaat over herbestemming. Herbestemming van monumenten sluit nauw aan bij de missie van Open Monumentendag. De toegenomen publieke aandacht voor monumenten door de Open Monumentendag heeft er voor gezorgd dat de zorg voor monumenten steeds meer op de politieke agenda is komen te staan. En daarmee ook het behoud, de betekenis en herbestemming van monumenten. Bij zowel de Open Monumentendag als bij herbestemming is aandacht voor behoud, maar ook voor ontwikkeling en een nieuwe vorm. En net als bij de Open Monumentendag wordt ook bij herbestemming vooruit gekeken en krijgen monumenten, ongeacht hun leeftijd, een nieuw leven, een nieuwe betekenis, en kunnen daarmee een verbetering voor hun omgeving betekenen. Meer informatie over de Open Monumentendag vindt u op www.openmonumentendag.nl

FINANCIËLE STAND VAN ZAKEN BETH HAIM

De gemeente Ouder-Amstel zal over 2010 nog eenmaal het volledige subsidiebedrag uitbetalen. Voor 2011 wordt het subsidiebedrag gehalveerd en na 2012 staat de teller op 0. Dit heeft de gemeenteraad, overigens om onbegrijpelijke redenen, besloten in haar vergadering van november 2010. Mede door dit besluit komt het monument direct in gevaar, aangezien er geen structurele middelen meer zijn voor jaarlijks onderhoud. Het bestuur vindt het onbegrijpelijk dat de Ouderkerkse gemeenschap niet bereid is dit belangrijke monument in Ouderkerk aan de Amstel met een financiële bijdrage in stand te houden. Afgezien van de verdere onttaking zou dit in het uiterste geval kunnen betekenen dat Beth Haim niet langer toegankelijk is voor het publiek.

400 JAAR BETH HAIM

In 2014 bestaat Beth Haim 400 jaar. In de komende twee jaar wordt een activiteitenplan uitgewerkt. Er wordt naar sponsors gezocht om de plannen te kunnen uitvoeren.

LOPENDE PROJECTEN

De Stichting Maror heeft een toezegging gedaan op de subsidie aanvraag voor een aantal projecten in het kader van de toegankelijkheid, waaronder het vernieuwen en opknappen van de entree, het hekwerk en de trappen. De projecten kosten gezamenlijk € 84.000,- De Stichting Maror heeft een bijdrage toegezegd van € 39.000. Dat betekent dat het Castrofonds er zelf € 45.000 zal moeten bijleggen. Deze subsidie aanvragen betreffen incidentele kosten en hebben geen betrekking op de jaarlijkse exploitatielasten. De exploitatie lasten komen neer op ruim € 60.000 euro

per jaar. Op de exploitatie begroting van 2011 is een tekort van € 20.000 euro voorzien.

Renovatie hekwerk

De grafvelden worden afgeschermd met een hekwerk en de paden zijn gemarkeerd met een prachtige haag. De hagen worden tijdig gesnoeid en staan er prachtig bij. Het hekwerk wordt meegenomen in het regulier schilderwerk. Het hekwerk is ondanks het jaarlijks onderhoud in verval geraakt.

Sanitair

De twee bezoekerstoiletten in de hal beneden moeten worden gerenoveerd. In het afgelopen jaar zijn er regelmatig lekkages geweest. Het sanitair functioneert onvoldoende.

Vegahuis

Het Vegahuis ligt als beschermd monument direct aan de Kerkstraat. Er is veel overlast van het verkeer dat vlak langs het huis rijdt. Regelmatig sneuvelen er ruiten. Er ligt een plan om voorzietramen te plaatsen. Dit biedt niet alleen bescherming, maar isoleert ook de met enkele beglazing uitgeruste raampartijen aan de voor- en achterzijde van het Vegahuis.

Beveiliging

Door vandalisme wordt schade toegebracht aan het hekwerk en de bruggen. Om ongewenst bezoek af te schrikken en zowel bewoners als bezoekers van de begraafplaats bescherming te bieden, is geadviseerd een camera observatie systeem te installeren en deze aan te sluiten op de centrale meldkamer.

Twee trappen

Om de begraafplaats toegankelijk te houden voor bezoekers moeten er op korte termijn twee trappen worden vervangen. Er ligt een voorstel om deze trappen op duurzame wijze in Belgisch hardsteen uit te voeren. Het betreft de trappen van het Kohaniempad naar het huidige grafveld en van het Kohaniempad naar het monument.

Marmeren zerken

De marmeren zerken moeten worden gereinigd met een stoombehandeling. Daarbij wordt het oppervlak voorzichtig schoongemaakt waardoor het witte marmer en de afbeeldingen weer goed naar voren komen. De methode wordt geheel onder toezicht van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed toegepast.

Wij vragen uw bijdrage aan één van deze belangrijke projecten, aan het noodzakelijke jaarlijks onderhoud of het 400-jarig jubileum in 2014. Gezien de sombere financiële vooruitzichten is uw bijdrage meer dan welkom!

Dankzij subsidie van de Stichting Amstelland zijn er naambordjes geplaatst bij de monumentale grafzerken. Bij de bewaarder kan de bezoeker een boekje kopen waarin de betreffende graven langs de route van de rondleiding zijn beschreven. Deze beschrijving is ook op de website online in te zien op www.bethhaim.nl/brochure.